

(คำแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

ว่าที่ร้อยตรี ดร. ถวัลย์ รุยาพร

นายกสภาทนายความ

สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์

249 ถนนพหลโยธิน

แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน

กรุงเทพมหานคร 10220

ประเทศไทย

1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

เรียน นายกสภาทนายความ

เรื่อง การดำเนินคดีมรยาททนายความกับนายอานนท์ นำภา

องค์กร Lawyers for Lawyers เป็นมูลนิธิที่เป็นอิสระและไม่ฝักใฝ่การเมือง โดยองค์กรทำงานเพื่อส่งเสริมให้หลักนิติธรรมดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ผ่านการสนับสนุนให้วิชาชีพนักกฎหมายสามารถดำเนินหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ

คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ICJ) เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเครือข่ายจากทั่วโลก ประกอบด้วยผู้พิพากษาและนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 60 ท่านที่ทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการเคารพซึ่งหลักนิติธรรม และการใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั่วโลก

ในการนี้ เราเขียนจดหมายฉบับนี้ถึงสำนักงานของท่านอันเนื่องมาจากการดำเนินคดีมรยาททนายความกับนายอานนท์ นำภา ทนายความและนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาโดยคณะกรรมการสอบสวนที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการมรยาททนายความของสภาทนายความในการประชุมครั้งที่ 1/2564 เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2564 ทั้งนี้ เรากังวลว่ากระบวนการดังกล่าวจะส่งผลเป็นการแทรกแซงการทำงานของนายอานนท์ นำภา ในฐานะทนายความอย่างไม่เหมาะสม รวมถึงส่งผลกระทบต่อการว่าความให้แก่ลูกความในคดี และส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนรวมถึงเสรีภาพในการแสดงออกของเขาด้วย

(คำแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

เราได้รับทราบข้อมูลว่าการดำเนินคดีมรยาทนายความต่อทนายอานนท์ นำภา นั้นสืบเนื่องมาจากที่ นายอภิวัฒน์ ชันทอง กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินการในฐานะทนายความสำนักกฎหมาย อ. อัมพร ณ ตะกั่วทุ่งและเพื่อน ได้เข้าร้องเรียนต่อสภาทนายความเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2563 กล่าวหาว่านายอานนท์ นำภา นั้นมีพฤติกรรมเข้าข่ายผิดมรยาทนายความของสภาทนายความเนื่องจาก กระทำการ “บิดเบือนข้อความจริง พูดยุติธรรมหมิ่นประมาท เลียดสิ ญุงปลุกปั่น ก่อให้เกิดความเสียหายและความชิงชังต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อหวังผลให้ประเทศเกิดความแตกแยกสามัคคี...” โดยมีเหตุมาจากการปราศรัยเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ในระหว่างการประชุมชุมนุมภายใต้รูปแบบแฮร์รี่ พอตเตอร์ ณ อุบลราชธานีประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2563

ตามกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศแล้ว ทนายความก็เหมือนกับบุคคลทั่วไปที่ทรงสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในความเชื่อ เสรีภาพในการรวมตัว และเสรีภาพในการชุมนุม ทนายความควรที่จะสามารถกล่าวกับสาธารณชนเกี่ยวกับกิจการสาธารณะต่าง ๆ ได้ไม่ว่าจะในฐานะทนายความเองก็ดีหรือในฐานะส่วนตัวก็ตาม การระงับหรือการเพิกถอนใบอนุญาตทนายความอันเนื่องมาจากการใช้สิทธิและเสรีภาพโดยชอบนั้นไม่เพียงแต่จะกระทบต่อการใช้สิทธิของทนายความผู้นั้นเท่านั้น หากแต่ยังกระทบถึงสิทธิของลูกความในการมีทนายความที่ตนเลือกมาว่าคดีให้¹

สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีด้วย ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Human Rights Committee) ซึ่งเป็นกลไกการทำงานของผู้เชี่ยวชาญที่จัดตั้งตามอาณัติของ ICCPR ให้ติดตามตรวจสอบการนำ ICCPR ไปปฏิบัติ ได้ยืนยันในความเห็นทั่วไป (General Comment) ลำดับที่ 34 ว่าการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นนั้นควรขยายไปถึงการใช้วาทกรรมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการสาธารณะ การหาเสียง และการอภิปรายเรื่องสิทธิมนุษยชน² โดยคณะกรรมการ ฯ ได้เน้นย้ำว่า

¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งประชาชาติ, ความเห็นทั่วไปลำดับที่ 32, ข้อ 14 เรื่อง สิทธิที่จะได้รับความเท่าเทียมในศาลและคณะตุลาการ และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม, CCPR/C/GC/32, 23 สิงหาคม พ.ศ. 2550, ย่อหน้าที่ 34, ดูได้ที่ <https://undocs.org/CCPR/C/GC/32> โปรดอ่านเพิ่มเติม หลักการที่ 12 ของหลักการและคู่มือของสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems), ดูได้ที่ https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UN_principles_and_guidelines_on_access_to_legal_aid.pdf

² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งประชาชาติ, ความเห็นทั่วไปลำดับที่ 34, ข้อ 19 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก, 12 กันยายน พ.ศ. 2554, CCPR/C/GC/34, ย่อหน้าที่ 11, ดูได้ที่ <https://undocs.org/CCPR/C/GC/34>

“(…) ในประเด็นเรื่องวาทกรรมการเมือง คณะกรรมการ ฯ มีข้อสังเกตว่าหากเป็นเรื่องการอภิปรายต่อสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสาธารณะในพื้นที่ทางการเมืองและในสถาบันของสาธารณะ กติกาสากล ฯ ยิ่งให้ความคุ้มครองสูงขึ้นไปอีกว่าสมควรให้ปิดกั้นการแสดงออก ด้วยเหตุนี้ ลำพังแต่เพียงเห็นว่ารูปแบบของการแสดงออกนั้นเป็นการหมิ่นบุคคลสาธารณะจึงยังไม่เพียงพอที่จะทำการลงโทษบุคคลดังกล่าว แม้ว่าบุคคลสาธารณะเองอาจจะได้ประโยชน์จากข้อบทของกติกาสากล ฯ ก็ตาม นอกจากนี้ ยังเป็นเรื่องที่ชอบธรรมที่บุคคลสาธารณะทั้งหลาย รวมถึงผู้มีอำนาจสูงสุดในทางการเมือง อาทิ ประมุขแห่งรัฐและรัฐบาล ที่อาจจะถูกวิพากษ์วิจารณ์และการโต้แย้งในทางการเมืองได้”³

หลักการพื้นฐานสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของทนายความ (UN Basic Principles on the Role of Lawyers) ระบุเป็นการเฉพาะไว้ว่า

“ทนายความเองก็เหมือนกับบุคคลทั่วไปที่มีเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในความเชื่อ เสรีภาพในการรวมตัว และเสรีภาพในการชุมนุม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พวกเขามีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการอภิปรายในเชิงสาธารณะในเรื่องกฎหมาย การบริหารความยุติธรรม และการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเข้าร่วมหรือจัดตั้งองค์การในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับสากล อีกทั้งเข้าร่วมการประชุมโดยไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดในทางวิชาชีพด้วยเหตุที่มาจากกรกระทำตามกฎหมายหรือการเป็นสมาชิกขององค์การที่ชอบด้วยกฎหมาย”⁴

หลักการพื้นฐาน ฯ ยังได้ระบุเพิ่มเติมอีกว่า ในการใช้สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ ทนายความทั้งหลาย “ควรประพฤติตนให้สอดคล้องกับกฎหมาย มาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพกฎหมายอันเป็นที่ยอมรับ”⁵

หลักการพื้นฐาน ฯ ยังได้กำหนดหลักการดังต่อไปนี้

³ ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 34, ย่อหน้าที่ 38

⁴ หลักการที่ 23 ทั้งนี้ หลักการพื้นฐานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของทนายความ (UN Basic Principles on the Role of Lawyers) ได้บรรยายโดยย่อถึงบรรดาบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแง่มนุอันสำคัญเกี่ยวกับเรื่องสิทธิในการมีที่ปรึกษาทางด้านกฎหมายที่เป็นอิสระ และได้รับการรับรองโดยเอกชนที่โดยที่ประชุมใหญ่ของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา ครั้งที่ 8 ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2533 ภายหลังจากนั้น สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ “ต้อนรับ” หลักการพื้นฐานดังกล่าวในข้อมติเรื่อง ‘สิทธิมนุษยชนในการบริหารความยุติธรรม’ ที่ผ่านการรับรองโดยไม่ต้องลงมติ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2533 ในทั้งสองวาระของที่ประชุมของคณะกรรมการชุดที่ 3 ที่ประชุมใหญ่ของการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ดูได้ที่ <https://www.un.org/ruleoflaw/files/UNBasicPrinciplesontheRoleofLawyers.pdf>

⁵ เพิ่งอ้าง

(คำแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

“26. พึงให้มีการจัดทำประมวลข้อปฏิบัติทางวิชาชีพของทนายความโดยนักกฎหมายในหน่วยงานที่เหมาะสม หรือโดยทบปญญัตติของกฎหมาย โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ จารีตประเพณี ตลอดจนมาตรฐานและบรรทัดฐานระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับ

27. เมื่อมีการตั้งข้อกล่าวหาหรือเมื่อมีคำกล่าวหาต่อทนายความอันเนื่องมาจากการทำหน้าที่ตามวิชาชีพ ข้อกล่าวหาเช่นว่าพึงได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรมภายใต้วิธีพิจารณาที่เหมาะสม ทนายความที่ถูกกล่าวหาหรือร้องเรียนพึงมีสิทธิที่จะได้รับการไต่สวนอย่างเป็นธรรม รวมถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากทนายความที่ตนเลือก

28. กระบวนการทางวินัยต่อทนายความควรดำเนินโดยคณะกรรมการสอบสวนวินัยที่เป็นกลางที่ได้รับแต่งตั้งจากองค์กรวิชาชีพนักกฎหมาย หรืออาจพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่ที่เป็นอิสระ หรือศาล ทั้งนี้ คำวินิจฉัยดังกล่าวนั้นต้องสามารถอุทธรณ์เพื่อให้ศาลทบทวนโดยอิสระได้

29. การดำเนินกระบวนการทางวินัยทั้งหลายให้เป็นไปตามประมวลข้อปฏิบัติทางวิชาชีพของนักกฎหมาย รวมทั้งมาตรฐานและจริยธรรมของนักกฎหมายที่ได้รับการยอมรับ ตลอดจนหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหลักการฉบับนี้”

อนึ่ง เราขออ้างอิงถึงจดหมายเปิดผนึกถึงสภาทนายความลงวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งลงนามโดยสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และนักกฎหมายไทยอย่างน้อย 264 ราย เรียกร้องให้ยกคำกล่าวหาของนายอภิวัฒน์ ชันทอง และชี้ว่า “เมื่อพิจารณาข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ทั้งฉบับ ก็ไม่ปรากฏว่าเหตุผลตามที่นายอภิวัฒน์ ชันทอง กล่าวอ้างนั้นอยู่ในข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความฯ ข้อใด อันจะเข้าเงื่อนไขให้มีการลบชื่อนายอานนท์ออกจากทะเบียนทนายความได้”⁶

นอกจากนี้ ในปีพ.ศ. 2557 ผู้เสนอรายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและทนายความ (UN Special Rapporteur on the Independence of Judges and Lawyers) ยังได้แสดงความกังวลต่อ “กรณีที่ทนายความถูกลงโทษเนื่องจากกิจกรรมทางการเมือง งานรณรงค์ การสับสนระหว่างเหตุ

⁶ สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน, จดหมายเปิดผนึกขอให้สภาทนายความยกคำกล่าวหาของนายอภิวัฒน์ ชันทอง กรณีขอให้ลบชื่อนายอานนท์ นำภา ออกจากทะเบียนทนายความ, 21 สิงหาคม พ.ศ. 2563, ดูได้ที่ https://naksit.net/2020/08/open-lettertolawyers-council/?fbclid=IwAR0SquYPkEgj8R1Ru7IT4yHKxXZJBloPa83-SxHw_sBxxVXuMxTOKUJKuc

(คำแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

ที่เกิดจากทนายความและเหตุที่เกิดจากลูกความ และการเข้าว่าความให้ลูกความคดีอ่อนไหวต่าง ๆ” ด้วยเหตุนี้ ผู้เสนอรายงานพิเศษ ๆ จึงได้เรียกร้องให้รัฐดำเนินการต่าง ๆ รวมถึง งดเว้นไม่ทำการลบชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความเพียงเพื่อต้องการยุติและป้องกันไม่ให้ทนายความดังกล่าววิพากษ์วิจารณ์นโยบายสาธารณะ⁷ นอกจากนี้ ตามรายงานล่าสุดของเนติบัณฑิตและสมาคมวิชาชีพทนายความอื่น ๆ ผู้เสนอรายงานพิเศษ ๆ ยังได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นที่กระบวนการสอบสวนทางวินัยต้องมีความเป็นอิสระ เป็นกลาง เป็นธรรม และตั้งอยู่บนมาตรฐานของมรรยาททนายความที่ถูกกำหนดไว้ชัดเจน โดยเหนือสิ่งอื่นใด ยังได้ระบุไว้ว่า

“การดำเนินกระบวนการทางวินัยอาจเป็นอาวุธที่ทรงพลังในมือของรัฐบาลในการเข้าแทรกแซงการประกอบกิจกรรมตามวิชาชีพของทนายความ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ฟ้องร้องรัฐหรือทำการว่าความในคดีหรือให้ลูกความที่ไม่เป็นที่พึงใจของระบอบการปกครองในขณะนั้น”

(...)

“กระบวนการลบชื่อทนายจากทะเบียนทนายความ รวมถึงการเพิกถอนใบอนุญาตว่าความ ซึ่งอาจเป็นการเพิกถอนตลอดชีพ ถือเป็น การลงโทษขั้นสูงสุดสำหรับการกระทำผิดที่ร้ายแรงที่สุดต่อข้อบังคับมรรยาททนายความและมาตรฐานทางวิชาชีพ แต่ตามที่ปรากฏในรายงานของประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า มีหลายประเทศที่ทนายความเผชิญกับความเสี่ยงที่อาจถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ โดยภัยดังกล่าวมุ่งที่จะขัดขวางไม่ให้ทนายความทำหน้าที่ตามวิชาชีพหรือเป็นการได้กลับกิจกรรมที่ทำโดยชอบธรรมตามขอบข่ายความรับผิดชอบ ผู้เสนอรายงานพิเศษ ๆ เคยได้ย้ำเตือนในหลายโอกาสว่าการลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความต้องเป็นกรณีที่ประพาดิผิดมรรยาททนายความอย่างร้ายแรงมากที่สุด ตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ ภายหลังกระบวนการไต่สวนที่เป็นธรรม (due process) โดยองค์การที่เป็นอิสระและเป็นกลางที่ประกันสิทธิของทนายความที่ถูกกล่าวหาแล้วเท่านั้น”⁸

ผู้เสนอรายงานพิเศษ ๆ ยังได้แสดงความกังวล

“(…) เกี่ยวกับการใช้วิธีลบชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายเพื่อใช้เป็นมาตรการในการข่มขู่และขัดขวางทนายความไม่ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวิชาชีพ การลบชื่อทนายความออกจาก

⁷ รายงานของผู้เสนอรายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและทนายความ, UN Doc. A/HRC/26/32, 28 เมษายน พ.ศ. 2557, ย่อหน้าที่ 68, ดูได้ที่ <https://undocs.org/A/HRC/26/32>

⁸ รายงานของผู้เสนอรายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและทนายความ, UN Doc A/73/365 (5 กันยายน พ.ศ. 2561), ย่อหน้าที่ 71 และ 73, ดูได้ที่ <https://undocs.org/A/73/365>

(คำแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

ทะเบียนทนายความควรใช้เฉพาะกรณีที่เป็นกรณีที่มีการประพฤติผิดมรรยาททนายความอย่างร้ายแรงที่สุด ตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ ภายหลังจากกระบวนการไต่สวนที่เป็นธรรม (due process) โดยองค์กรที่เป็นอิสระและเป็นกลางที่ประกันสิทธิของทนายความที่ถูกกล่าวหาแล้วเท่านั้น”⁹

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เรา องค์กรตามที่ได้ลงนามด้านล่างนี้ ขอเรียกร้องด้วยความเคารพต่อสภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ให้พิจารณาและเคารพกฎหมายระหว่างประเทศและหลักการระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของบทบาทของทนายความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการพื้นฐานสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของทนายความ (United Nations Basic Principles on the Role of Lawyers) นอกจากนี้ เราขอเรียกร้องให้สภาทนายความ ในฐานะที่เป็นสถาบันทางกฎหมายที่เป็นอิสระ ทำการยกคำกล่าวหาต่อทนายความอานนท์ นภา เพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกของเขา และที่สำคัญยิ่งคือสิทธิของลูกความของเขา

ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความสนใจในประเด็นอันสำคัญนี้

ขอแสดงความนับถือ

- ลายมือชื่อ -

(Sophie de Graaf)

ผู้อำนวยการบริหาร Lawyers for Lawyers

- ลายมือชื่อ -

(Ian Seiderman)

ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายและนโยบาย คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล

---

⁹ เพิ่งอ้าง, ย่อหน้าที่ 115